

VATTENSTÄNK

Nyhetsbrev nr 4, december 2009 från Jordbruksverkets Vattenenhet

---

Om behörighetskursen:

Vattenfrågorna viktiga i samhällsplaneringen

Gemensamt för många deltagare var att de på olika sätt arbetar inom samhällsplanering i ett bredare perspektiv. Vattenstänk frågade några deltagare om deras intryck och nytta av kursen.

Läs de intressanta svaren på sidan 3-4.

Ny reglering av Mälaren – hur påverkas odlingsmarken kring sjön?

Stockholms stad, som innehar vattendomen för Mälaren, arbetar med en ansökan om att få ändra Mälarens reglering. Översvämningensriskerna kring Mälaren är redan i dag oacceptabelt stora. Vattenenheten gör en konsekvensanalys för jordbruksmarken.

Läs om projektet på sidan 5-6.

Annons:

Hydrotekniker/vattenkonsult i Alnarp, Skara och Uppsala

Tycker du att frågor kring vatteresurser, juridik och klimat är intressanta och utvecklande? Då har vi kanske jobbet för dig.

Läs vår platsannons på sidan 7.

Vattendagen 2010:

De svåra frågorna – sju osäkerheter i fortsatt svensk förvaltning

Vattendagen äger rum den 27 januari i Uppsala. Frågorna är indelade i naturvetenskapliga, avvägningspolitiska och juridiska frågor.

Läs mer om föredragshållarna och deras anföranden på sidan 8-9.

Jordbruksverket
Vattenenheten
551 82 Jönköping
Telefon 036-15 50 00

Ansvarig utgivare:
Informationschef
Jessica Alaniesse-
Karlsson

Program för Vattendagen den 27 januari 2010

Lokalen är hörsalen ovanpå Ultunarestaurangen på SLU i Uppsala

Läs hela programmet i detalj på sidan 9.

Hydrotekniska Sällskapetets årsmöte 26 januari:

Mälarens avreglering – påverkan på jordbruket

Alla intresserade är välkomna till det öppna och korta årsmötet på SLU i Uppsala och som avslutas med rubrikens överläggningsämne.

Läs om mer tid och plats för årsmötet och inledningsanförandena på sidan 10.

Magdalena Nyberg ny medarbetare i Skara

Civilingenjör Magdalena Nyberg är ny medarbetare sedan oktober på vattenenhetens regionkontor i Skara.

Läs presentationen av Magdalena Nyberg på sidan 10.

Pensionären Lennart de Maré ser tillbaka:

20 år med vattenenheten

Den 2 oktober 1989 kom Lennart de Maré till Lantbruksstyrelsen i Jönköping och tjänsten som chef för enheten för vattenhushållningsfrågor. Från 1 juli 1991 blev det Jordbruksverkets vattenenhet. Nu inför årsskiftet och som glad pensionär känns det lägligt att sammanfatta de 20 åren.

Läs Lennart de Marés sammanfattning på sidan 11-13.

Om behörighetskursen:

Vattenfrågorna viktiga i samhällplaneringen

Till vattenenhetens kurs i två veckor för behörighet som markavvattnings-sakkunnig hade 23 personer anmält sig till hela eller delar av kursen. Eftersom kursen behandlade juridik och hydraulteknik var flera deltagare jurister eller civilingenjörer men också handläggare på myndigheter deltog. Gemensamt för många var att de på olika sätt arbetade inom samhällsplanering i ett bredare perspektiv. Vi frågade några deltagare om deras intryck av kursen och svaren var intressanta.

• Varför ville du gå den här kursen?

– Jag arbetar som jurist på Länsstyrelsen Östergötland och handlägger och deltar i vitt skiftande frågor, säger länsassessor Karin Fridell. Vattenverksamhet är ett av de områden som också länsstyrelsen har ansvar för. Exempelvis så meddelar vi dispens från förbudet för markavvattning, ger i vissa fall tillstånd till markavvattning och är den myndighet som har tillsyn över vattenverksamhet. Länsstyrelsen deltar också i samråd vid upprättande av miljökonsekvensbeskrivningar MKB inför en tillståndsansökan för vattenverksamhet. Vår länsstyrelse har haft deltagare på två av Jordbruksverkets tidigare kurser, såväl jurister som medarbetare med i sammanhanget mer traditionell bakgrund. Kurserna var värdefulla och när jag nu har börjat arbeta mer med vattenfrågor och fick erbjudande att gå utbildningen så var det inget att tveka om.

Håkan Söderberg på lantmäteriet i Vetlanda och Karin Fridell, Länsstyrelsen i Östergötland var två av kursdeltagarna.

Foto: Mats Käll

Föredragshållare Christer Södereng diskuterar vattenverksamhetsbegrepp på behörighetskursen.

Foto: Tilla Larsson

– Jag har alltid varit intresserad av vattenfrågor. Det gäller både vattnet i sitt ekologiska sammanhang, människans nyttjande av vatten för olika ändamål och den rättstillämpning som har utvecklats i Sverige från medeltiden till i dag, förklarar lantmätare Håkan Söderberg på lantmäteriet i Vetlanda. En lantmätare har ett ansvar att utreda oklara sakförhållanden i en förrättning. Detta är vanligt i t.ex. infrastrukturärenden, där den sökande vill få tillträde för att bygga på andras fastigheter. Allmänna och enskilda intressen kan ställas både mot varandra och lantmätaren kan behöva samråda ärendet och hämta in särskilda tillstånd enligt annan lagstiftning. Frågor om markavvattning

är inte ovanliga. Min förhoppning med denna kurs var bl.a. att få bättre förutsättningar att tolka, kommunicera och ta beslut i situationer som berör hydrologiska och vattenrättsliga frågor vid fastighetsbildning.

• **Hur kan du använda de nya kunskaperna i ditt arbete?**

– I mitt arbete kommer jag ständigt i kontakt med markavvattning på olika sätt, säger uppdragsledare Fredrik Wettemark på Sweco Environment i Kristianstad. De senaste åren har vattenfrågorna fått en högre status, inte minst inom samhällsplaneringen, som gör att kopplingarna till markavvattningsföretag har aktualiserats. Kursen har givit mig ny kunskap, både inom teknikdelen och inom lagstiftningen. Detta är förstås viktigt för mitt fortsatta arbete med vatten- och miljöfrågor.

– Jag tillhör inte dem som rent praktiskt själv gör eller kommer att göra avancerade beräkningar i mitt arbete, konstaterar Karin Fridell. Men jag tror ändå att det är värdefullt att som jurist få en insikt i och förståelse för hur viktigt det är att ha ett så korrekt underlag som möjligt, när vi ska fatta beslut om tillsynsåtgärder eller tillstånd eller inte för någon verksamhet.

• **Har du fått nya erfarenheter genom diskussioner med andra kursdeltagare?**

– Det är alltid intressant att träffa nya människor och få ta del av deras erfarenheter och värderingar, menar Fredrik Wettemark. Att se att det finns skillnader i hur lagar och bestämmelser tolkas av olika aktörer är nyttigt att ha med sig i vårt arbete.

– Kursupplägget gör också att man får möjlighet att under längre tid träffa och diskutera med personer med varierande bakgrund och mycket skiftande arbetsområden, tycker Karin Fridell. Det blir lite olika frågeställningar och angreppsvinklar beroende på om man arbetar som konsult eller myndighetsperson. Som vanligt när man varit på en intressant kurs har man fått svar på en del frågor men i gengäld fått med sig nya hem!

Göran Molin

Ny reglering av Mälaren – hur påverkas odlingsmarken kring sjön?

Klimat- och sårbarhetsutredningen (SOU 2006:94) visade att översvämningsriskerna kring Mälaren redan i dag är oacceptabelt stora. Med ett framtida klimat finns även risk för alltför låga vattenstånd i Mälaren, vilket skulle påverka dricksvattenproduktionen, sjöfarten m.m. negativt. Därför har Stockholms stad, som innehar vattendomen för Mälaren, sedan några år tillbaka arbetat med att förbereda en tillståndsansökan för att förändra Mälarens reglering och öka avtappningskapaciteten.

Dagens Slussen i Stockholm är en gammal, stor och komplex anläggning som kräver betydande underhåll varje år. Det är dyrt och gör att trafiken får svårt att ta sig fram. Därför måste Slussen rivas och byggas upp från grunden.

Bildkälla: Infobild-Stadsbyggnadskontoret

Runt Mälaren finns flera intressen att ta hänsyn till:

- bebyggelse, infrastruktur och industrier
- naturmiljön
- Mälaren som dricksvattentäkt
- sjöfarten
- jord- och skogsbruket

Jordbruksverkets vattenenhet har fått i uppdrag att genomföra en konsekvensanalys för den berörda jordbruksmarken. I vårt arbete har vi valt att detaljstudera nio delområden som utgörs av markavvattningsföretag med olika förutsättningar för till exempel läge, storlek och jordarter.

Projektet arbetar med att föreslå upprepade stegvisa ändringar i regleringen och att bedöma konsekvenserna av dessa stegvist ändrade regleringar för de olika samhällsintressena.

När detta nyhetsbrev levererats kommer snart SMHI att presentera en reglering med arbetsnamnet Fas 3, som ska konsekvensbedömas. Vi hoppas kunna återkomma i ett senare nummer av Vattenstänk med mer information om projektet.

Fem arkitektförslag togs fram under 2008 och utvärderades. Stockholms stad beslutade under våren 2009 att detta modifierade förslag från Foster+Partners och Berg Arkitektkontor är det som bäst uppfyller Stockholms invånares önskan på Slussen.

Bildkälla: Modifierat förslag från Foster+Partners och Berg Arkitektkontor

På Stockholms stads webbplats (www.stockholm.se) finns det mer information om projekt Slussen vilken också uppdateras regelbundet.

Mats Käll

Annons

Hydrotekniker/vattenkonsult i Alnarp, Skara och Uppsala

Arbetsuppgifter

Tycker du att frågor kring vattenresurser, juridik och klimat är intressanta och utvecklande? Vill du, tillsammans med medarbetarna på vattenenheten, påverka den framtida utvecklingen inom detta område? Vi erbjuder dig ett stimulerande och utmanande jobb som hydrotekniker/vattenkonsult på regionkontoret i Alnarp, Skara eller Uppsala.

Vattenenheten arbetar med vattenbyggnads/hydrotekniska uppdrag som rör vattnet inom främst odlingslandskapet. Våra uppdragsgivare är myndigheter, kommuner, företag, intresseorganisationer och markägare.

Markavvattning är ett centralt arbetsområde som rymmer både hydrotekniska och juridiska frågeställningar då det ofta berör flera intressenter. På bevattningssidan dominerar ansökningsmål om tillstånd till bevattningsuttag och projektering av dammar. En del uppdrag berör hur exploatering av markområden kan påverka den lokala vattenbalansen. Vi märker av en ökad efterfrågan på vår kompetens med anledning av hur förändringar i klimatet kan påverka jordbrukets tekniska anläggningar.

Vattenenheten är ett eget resultatområde och finns i Jönköping, Alnarp, Linköping, Skara och Uppsala.

Din uppgift är att självständigt och i samarbete med kollegor på vattenenheten utföra hydrotekniska och juridiska utredningar åt våra uppdragsgivare. Du kommer även att arbeta med till exempel rådgivning och delta i utredningsarbete inom vattenhushållningsfrågor.

Anställningsform

Tillsvidare. Tillträde efter överenskommelse. Heltid

Kvalifikationer

Du har en profil motsvarande civilingenjör väg- och vatten, agronom med hydroteknisk inriktning eller lantmätare med inriktning mot samhällsbyggnad. Vi vill att du har några års erfarenhet inom vattenbyggnad/hydroteknik. Eftersom de juridiska aspekterna väger tungt i våra uppdrag är kunskaper i juridik meriterande.

Du är självgående och engagerad samt arbetar affärsmässigt. Du bygger förtroendefulla relationer och samarbetar bra med kunder och andra du har kontakt med. Du är duktig på det du gör, är analytisk och kvalitetsmedveten.

Upplýsningar

Enhetschef Mats Käll, telefon 036-15 63 07, mobil 070-380 11 95

Cecilia Lerenius, SACO-föreningen, telefon 0501-60 58 62

Helen Möller, ST inom Jordbruksverket, telefon 036-15 62 61

Ansökan

Senaste ansökningsdag är den 6 januari 2010. Arbetsgivarens referensnummer är 06-11986/09.

Ansökan via e-post skickas till <jordbruksverket@jordbruksverket.se> och bifoga din CV som bilaga.

Ansökan kan också skickas till Jordbruksverket, 551 82 Jönköping.

Vattendagen 2010:

De svåra frågorna – sju osäkerheter i fortsatt svensk vattenförvaltning

I föregående Vattenstänk fanns flera inslag som tangerar några av de riktigt svåra frågorna inför framtidens vattenhantering. Det finns även andra svåra frågor, fler än de sju som vi har valt att behandla under Vattendagen 2010. Programmet är i stort klart, men kan ändras i någon detaljformulering. Gå därför in på Hydrotekniska Sällskapet webbplats <www.hydrotekniskasallskapet.se> och läs det senaste om Vattendagen!

Årets Vattendag äger rum den 27 januari 2010 på SLU, Ultuna i Uppsala. Den arrangeras traditionsenligt av Jordbruksverkets vattenenhet och SLU Mark och miljö genom Hydrotekniska Sällskapet. Dagen inleds med att Sällskapet hedersmedlem Harry Linnér hälsar välkommen. Därefter följer sju pass med föredrag och diskussioner. Passen kan vi gruppera i tre kategorier, dock inte alltför kategoriska.

• Naturvetenskapligt inriktade frågor

Lars Håkansson från Geocentrum vid Uppsala Universitet inleder med den omdebatterade och intrikata frågan om rening av kväve eller fosfor eller båda när det gäller belastningen på Östersjön. Är det så att aktionsplaner och åtgärdsprogram för kväverening är att kasta pengar i sjön?

En annan fråga av stor betydelse för samhällsplanering och hållbar samhällsutbyggnad är vad som händer med havets nivåer i framtida klimatsituationer. Carin Nilsson från SMHI i Norrköping leder oss in i en diskussion om vad vi kan behöva värja oss emot.

• Avvägningspolitiska frågor

Efter en kaffepaus tar Ulf Wickström från LRF i Nyköping vid med att fråga om kommunala vattentäckers skydd är en konfliktärd. Vad krävs för att undvika konflikter mellan aktörer och skyddsintressen i främst odlingslandskapet?

Odlingslandskapets avvattningsystem påverkas av klimatförändrade flödesregimer samtidigt som det finns divergerande åsikter om hur odlingslandskapet bör se ut. Mats Käll från Jordbruksverkets vattenenhet i Jönköping frågar sig om framtida dimensionering ska medverka till våta eller torra marker.

Efter lunch redovisar Dag von Schantz från Miljödepartementet i Stockholm sin syn på hur kostnaderna för genomförandet av vattendirektivets åtgärdsprogram ska belasta olika samhällsorgan, sektorer och verksamhetsutövare. Debatten om vem som är P i PPP-principen (engelska för principen att förorenaren betalar) har en lång historia och är ständigt aktuell.

• Juridiska frågor

Vattendirektivet kommer igen i den mer juridiskt inriktade frågan om vilken ställning direktivets miljö-kvalitetsnormer har. Är de strikt bindande normer eller snarare mål för åtgärdsarbetet? Har det betydelse för åtgärdsprogrammets genomförande och i så fall hur? Joakim Kruse från Vattenmyndigheten Bottenhavet i Härnösand leder oss in i den diskussionen.

Vattendagen avslutas med att Anne Thorén från Naturvårdsverkets miljörättsavdelning i Stockholm förmedlar sina tankar om hur egenkontrollen enligt miljöbalken ska tillämpas på vattenverksamheten och vilka krav främst odlingslandskapets aktörer bör leva upp till. Även denna fråga tillhör de svåra att bena ut inför vår fortsatta vattenförvaltning.

Vattendagen är ett diskussionsseminarium

Syftet med Vattendagen är att diskutera de utvalda sju vattenrelaterade svåra frågorna. Några är generella och berör alla samhällssektorer, medan andra är mer specifika för odlingslandskapets aktörer och intresseorganisationer. Vi betraktar Vattendagen som ett utpräglat diskussionsseminarium, inriktat på praktiska tillämpningsproblem. Därför har varje föredragshållare högst 30 minuter till sitt förfogande. Det ger plats för minst 15 minuter givande diskussioner kring varje punkt.

Det är vår förhoppning att du känner ett starkt intresse att diskutera de svåra frågorna och anmäler dig till Vattendagen 2010 i god tid och senast den 15 januari. Hur du anmäler dig och betalar 600 kronor i anmälningsavgift hittar du på Hydrotekniska Sällskapets webbplats. Där hittar du också information om Sällskapets årsmöte dagen innan. En första blick om det får du på annan plats i detta Vattenstänk. Välkommen till Vattendagen 2010!

Lennart de Maré

Hydrotekniska Sällskapets ordförande

Program för Vattendagen onsdagen den 27 januari 2010

Årets tema är ”De svåra frågorna – sju osäkerheter i fortsatt svensk vattenförvaltning”.

Lokal: Hörsalen ”Loftet” ovanpå Ultunarestaurangen på SLU i Uppsala

- 08.30 Samling med kaffe**
- 09.00 Välkommen till SLU och Vattendagen**
Harry Linnér, SLU
- 09.10 Fokusera åtgärderna mot kväve, fosfor eller båda för att ”rädda” Östersjön?**
Lars Håkanson, Uppsala Universitet
- 09.55 Vad händer med havets nivåer?**
Carin Nilsson, SMHI
- 10.40 Kaffepaus**
- 11.10 Är kommunala vattentäckers skydd en konflikthärd?**
Ulf Wickström, LRF
- 11.55 Hur bör odlingslandskapets vattensystem klimatanpassas – nya dimensioneringskriterier för markavvattning och bevattning**
Mats Käll och medarbetare, Jordbruksverket
- 12.40 Lunch**
- 13.40 Vem ska betala vattendirektivets åtgärds kostnader?**
Dag von Schantz, Miljödepartementet
- 14.25 Bensträckare**
- 14.30 Normer eller mål i svenskt vattenarbete – betydelse för åtgärdsprogrammets genomförande?**
Joakim Kruse, Vattenmyndigheten Bottenhavet
- 15.15 Egenkontroll för vattenverksamhet – vad bör odlingslandskapets aktörer leva upp till?**
Anne Thorén, Naturvårdsverket
- 16.00 Slut**

Hydrotekniska Sällskapetets årsmöte 26 januari: **Mälarens omreglering – påverkan på jordbruket**

På annan plats i detta nummer av Vattenstänk finns en inbjudan till Vattendagen 2010. Dagen innan – den 26 januari klockan 14.30 – startar Hydrotekniska Sällskapetets årsmöte i sal MAR 1, Mark och miljölokaler på SLU i Uppsala. Årsmötet är öppet för alla intresserade, inte bara medlemmar. Det är avgiftsfritt och det behövs ingen anmälan.

Vad är det som drar till årsmötet? Jo, de korta årsmötesförhandlingarna följs av en kaffepaus för alla deltagare med intresse för svåra vattenfrågor. Därefter har vi ett par timmars överläggning om *Mälarens omreglering – påverkan på jordbruket*.

Nils Ryrberg från Advokatfirman Åbergs i Stockholm inleder med bakgrunden till och syftet med omregleringen utifrån olika samhällsintressen. Carl-Johan Rangsjö från Jordbruksverkets vattenenhet i Linköping tar vid och redogör för enhetens uppdrag med anledning av omregleringen. Därefter öppnar vi för en livlig överläggning om ett intressant projekt med svårbedömda konsekvenser.

Välkommen till årsmötet 2010! Om du vill veta mer, gå in på Hydrotekniska Sällskapetets webbplats <www.hydrotekniskasallskapet.se>.

Lennart de Maré
ordförande

Magdalena Nyberg nyanställd på vattenenheten i Skara

Sedan i oktober arbetar Magdalena Nyberg på vattenenhetens regionkontor i Skara. Magdalena är 27 år från Värmland och civilingenjör med miljö- och vattenteknisk inriktning. Hon kommer närmast från Sveriges lantbruksuniversitet SLU, bl.a. från ett projekt i Umeå om markvatten i bäcknära mark i skogslandskapet. Tidigare arbetade Magdalena på konsultföretaget Sweco Environment i Örebro med uppdrag som främst rörde åtgärder för att återställa förorenad mark och provtagningsplaner med GIS-stödd provtagning.

Magdalena Nyberg
Foto: Göran Molin

Pensionären Lennart de Maré ser tillbaka: **20 år med vattenenheten**

Den 2 oktober 1989 kom jag till Lantbruksstyrelsen i Jönköping och tjänsten som chef för enheten för vattenhushållningsfrågor. Alf Wallin var generaldirektör fram till ombildningen till Jordbruksverket 1991 då Svante Englund tog vid. Då döpte vi om enheten till vattenenheten som då också blev eget resultatområde inom verket.

Under några år på sent 90-tal kom Ingbritt Irhammar in, innan Mats Persson tog över och alltjämt håller i trådarna. Mitt förordnande som enhetschef upphörde vid ingången till 2008. Det gjorde det också för Carl-Johan Lidén, som då varit min närmaste chef sedan första dagen. Fram till den sista mars i år fortsatte jag som medarbetare på vattenenhetens regionkontor i Alnarp under min efterträdare Mats Käll. Nu inför årssliftet och som glad pensionär känns det lägligt att sammanfatta, även om kontakterna fortsätter.

Chef för vattenenheten innebär ett mångfacetterat arbete. Det känns tillfredsställande att ha fått förmånen att i den positionen verka för vattnets utnyttjande, hantering och vård i odlingslandskapet med en chef som stöttat mig och tillsammans med kunniga medarbetare i en trevlig atmosfär se vår verksamhet bli alltmer uppmärksammas i hela Vattensverige. Jag hoppas att mångfalden framgår av rubriker och intryck.

Emån

Emåns översvämningsskydd har engagerat alla enhetens chefer från sent 70-tal från Sten-Erik Wallin, Bertil Norén, Nils-Göran Nilsson till Jan Lundegrén och mig. Medarbetare som Jan Aspegren, Stig Svenmar och Trygve Fahlstedt förordnades som förrättningsmän och Carl-Johan Rangsjö bistod alla med hydrotekniskt underlag och genomräknade alternativ. Mycket arbete lades ner på miljökonsekvensbeskrivningar av förslagen och allt arbete bekostades av staten via ett särskilt anslag till Jordbruksverket. Men plötsligt drogs anslaget in och arbetet fick rundas av till rudimentära översvämningsskydd längs några få sträckor. Nu börjar dock rösterna om ett säkrare översvämningsskydd i Emån göra sig hörda igen, så även Mats Käll torde få känna draget.

Förrättningar

På vattenenheten har det varit en ynnest att kunna kombinera chefskapet med egna uppdrag där markavvattningsförrättningar och sakkunniguppdrag är enhetens särskilda signum på marknaden. Det har gett en inblick i verkligheten av stor nytta i diskussionerna med andra myndigheter och organisationer. Speciellt förrättningarna och sakkunniguppdragen har innehållit både tekniska och juridiska aspekter och inte minst samverkansmoment, som ibland har tett sig överraskande. Inget uppdrag är det andra likt.

Jag hade förmånen att bli förordnad förrättningsman i några norrländska omprövningar. Min norrländska dialekt kanske hade viss betydelse vid förrättningsammansträdena i Sunderbyn och Vännäs. Sunderbyn rörde avvattning av mark för det nya storsjukhuset mitt emellan Luleå och Boden. Just där låg en av Norrbottens största myrar. I Vännäs måste ett antal invallningar längs Vindelälven och Umeälven rustas upp. Tre nya invallningsföretag längs Vindelälven beslutades. Ett av dem överklagades och blev ogiltigförklarat på grund av en fastighetsrättslig fråga. Det ledde till att arbetena med invallningarna nedströms längs Umeälven måste avbrytas, eftersom deras utformning var beroende av det överklagade företagens utformning. Som synes hänger allt ihop, både hydrotekniskt och juridiskt! Och Umeälvsförrättningarna ligger fortfarande nere.

Dialekten kanske ändå inte betyder så mycket. I Skåne gick det bra att ompröva ett dikningsföretag granne med Alnarpskontoret. Det var fråga om att bryta av den del som passerade Lomma tätort på vägen ut i Öresund. Därigenom fick kommunen möjlighet att hantera dagvattnet inom tätorten utan att behöva ta hänsyn till lagakraftvunna äldre dikningsföretag.

När miljöbalken trädde i kraft 1999, upphörde förrättningsförfarandet för markavvattningsföretag. Det ersattes med ett sakkunnigförfarande på så sätt att miljödomstolen kan förordna en markavvattningssakkunnig i det enskilda markavvattningsmålet. Skillnaden är mer formell än reell. Tidigare tog vi ett förrättningsbeslut, som kunde överklagas till vattendomstolen. Nu lämnar vi ett förslag till beslut, som miljödomstolen grundar sin dom på. För min del har jag under senare år varit engagerad i utbyggnaden av väg 73 mellan Stockholm och Nynäshamn. Den nya motorvägen kör över ett par dikningsföretag, där tvister måste regleras.

Bevattning

Efter de torra somrarna 1989 och 1992 blev jordbruksbevattningen en stor fråga för oss på vattenenheten. Jag hade själv förmånen att få driva tre större projekt rörande bevattning i samverkan alltifrån första intresseanmälan över resursutnyttjande, behov och systemutformning till tillståndsansökan, domstolsprocess och samfällighetsbildning. Hagbyån vid Kalmar med 66 sökande blev ett pilotprojekt för Emån med 125 sökande och Prästebodaån vid Ljungby med 25 sökande. Processerna pågick i många år, i Emålfallet faktiskt 10 år. Alla ansökningar prövades enligt den tidigare vattenlagen, även de för Emån och Prästebodaån. För dem lämnades ansökningarna in den 29 december 1998 i en billast med 24 fullmatade pärmar från Jönköping till domstolen i Växjö. De 150 målen stämplades in på vattendomstolen och omedelbart efter nyår stämplades handlingarna om med nya målnummer på den nyinrättade miljödomstolen.

Liknande ytvattenprojekt drevs i stor omfattning av Rolf Larsson från Skarakontoret. Västgötaslättens år var hårt utsatta och samverkan om uttagen krävdes här på samma sätt som i Småland. Det var bara det att resursproblematiken var ännu svårare. I Skåne baseras bevattningsuttagen i stor utsträckning på grundvatten. Bertil Svensson på Alnarpskontoret har här drivit ett stort antal projekt rörande tillståndsansökningar för sådana uttag.

Myndighetsuppdrag

Efter tio år i högskolevärlden och tio år inom den privata konsultsfären var det omvälvande att komma in i en myndighet med särskilda och väl definierade myndighetsuppgifter. Det gällde att förstå vad myndigheten ska göra, får göra, inte får göra och att ett utredningsuppdrag måste leda till förslag på förändringar. Det duger inte, som i ett fall rörande miljökonsekvenser inom jordbruket, att föreslå att allt är bra som det är!

Den första stora myndighetsutredningen, och enda som jag som chef för vattenenheten hade ansvar för, var bevattningsutredningen. Vi lämnade några förslag till konfliktlösning och lagregleringar, som dock inte infördes. Utredningen är ändå fortfarande aktuell som kunskapsunderlag och den initierade flera av de bevattningsprojekt jag nämnde tidigare.

Den enda föreskriften i Jordbruksverkets serie SJVFS som har sitt ursprung i vattenenheten är 1998:128. Den har sitt bemyndigande i lagen med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet och i förordningen om vattenverksamhet och innehåller bestämmelser om behörighet att vara markavvattningssakkunnig. Före miljöbalken fanns motsvarande bemyndiganden när det gällde behörighet som förrättningsman. Ett av kraven är att vara godkänd från en av Jordbruksverket anordnad kurs för sådan behörighet. Kursen omfattar en vecka med hydroteknik och en vecka med lagstiftning och handläggning av uppdrag. Kursveckorna är intensiva med mycket förberedelsearbete, så vart tredje år har varit lagom. Den senaste kursen avslutades för ett par veckor sedan.

Det mer omfattande myndighetsarbetet på vattenenheten har varit att svara på remisser i olika vattenanknutna frågor, dels från andra myndigheter, dels från regeringen. Införandet av miljöbalken och vattendirektivet med följdutredningar från Miljöbalkskommittén och Miljöprocessutredningen har gett oss ett antal tillfällen att förklara det speciella kring markavvattningen och vad som är vad i bestämmelserna om markavvattning. Vi tror att vi har lyckats rätt bra i den ansträngningen. Här har remisserna från miljööverdomstolen manat till särskild eftertanke.

Information, utbildning, externa relationer

Information är en viktig del av myndighetsansvaret. Alltsedan 1984 har enhetens tidskrift Vattenstänk informerat till att börja med alla vattenhushållare ute på lantbruksnämnderna om olika vattenaktiviteter och vattenfrågor. Sedan 1990 har informationen riktat sig bredare, till alla vattenintressenter i Sverige. Vattenstänk har därigenom blivit den kanske viktigaste kanalen för våra budskap om vattenfrågorna i odlingslandskapet, främst olika aspekter på och tolkningar av bestämmelser om markavvattning.

En annan regelbunden informationsinsats har varit den årliga Vattendagen arrangerad tillsammans med markvetenskapliga institutionen vid SLU i Uppsala och Hydrotekniska Sällskapet. Där har vi behandlat aktuella vattenfrågor, oftast med knytning till odlingslandskapet, i seminarieform med hundratalet, ibland mer än 200, deltagare. Kom gärna och diskutera ”De svåra frågorna” vid Vattendagen 2010 på Ultuna den 27 januari, se annan plats i detta nummer av Vattenstänk!

Som en följd av regeringens klimat- och sårbarhetsutredning kom min sista tid vid vattenenheten att präglas av vårt klimatinformationsprojekt. Det ledde till fem informationshäften om anpassningen av odlingslandskapets långliggande tekniska system till framtida klimatförändringar. Häftena finns att ladda ner gratis från Jordbruksverkets webbplats under ”Rapporter, broschyrer och blanketter” och vidare under ”Växt, miljö och vatten”, ”Trycksaker” och ”Vatten”, där du hittar ”Klimatförändringarna och täckdikningen” resp. bevattningsanläggningen, dikningsföretaget, invallningen och juridiken.

Jag har redan nämnt vår utbildning för behörighet som markavvattningsakkunnig. En annan intensiv utbildningsinsats, som jag fick förmånen att medverka i, var regeringens satsning på miljöbalksutbildning i samband med balkens införande. Jag hade erfarenhet från ett par år som fastighetsråd vid vattendomstolen i Växjö i början av 90-talet, vilket befanns vara en lämplig bakgrund förutom den direkta erfarenheten av markavvattningsfrågor. Det blev kursdagar om vattenverksamhet på många orter i landet.

De externa kontakterna har varit och är fortfarande många och av olika slag. De dagliga kontakterna med vattenintressenter vid myndigheter, kommuner, advokatfirmor, miljödomstolar och intresseorganisationer, inte minst LRF och KSLA, är av ett slag. De har utvecklats och lett till ordförandeskap i olika vattensammanhang som Hydrotekniska Sällskapet och Föreningen Vattens Hydrologisektion. Närheten till SLU medförde under de senaste åren en adjungerad professur vid institutionen för landskapsplanering i Alnarp. Den löpte inom ramen för min anställning vid Jordbruksverket och sponsrades därmed av verket.

Tack för gott samarbete under två decennier!

Jordbruksverkets ledning och särskilt Carl Johan förtjänar tacksam uppmärksamhet. Det gör också mina egna medarbetare. Några har kommit och gått genom åren. Här riktar jag mig särskilt till den senare tidens medarbetare Lena i Jönköping, Ingrid och Mattias i Uppsala, Stig och Carl-Johan i Linköping, Rolf, Ingmar och Lotta i Skara och alldeles särskilt till Trygve, Bertil, Gwidon och Tilla på regionkontoret i Alnarp.

Jag önskar Mats och alla nuvarande och blivande medarbetare på vattenenheten lycka till med den fortsatta verksamheten. Jag följer er på nära håll!

Lennart de Maré

